

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 7/4 2018 s. 2291-2312, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

KİŞİLER BAĞLAMINDA ÇİNGENE VE PYGMALION'IN KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ

Semih ZEKA*

Geliş Tarihi: Temmuz, 2018

Kabul Tarihi: Aralık, 2018

Öz

Ahmet Mithat Efendi, Türk edebiyatında hâce-i evvel olarak ün kazanmış önemli bir yazardır. O; çok okuyan, okuduklarından esinlendiklerini eserlerine yansıtan ya da okuduklarını Türkçeye tercüme eden biridir. Onun 1888 yılında *Letaif-i Rivayat* serisi içinde yayımlanan "Çingene" adlı hikâyesinin de "Pygmalion" efsanesinden esinlenme ihtimali yüksektir. George Bernard Shaw İngiliz tiyatrosunun yetiştirdiği önemli isimlerdendir. Onun 1913 yılında sahnelenen Pygmalion adlı tiyatro oyununun "Pygmalion" efsanesinden hareketle yazıldığı bilinmektedir. Bu çalışmada 1888 yılında yayımlanan Ahmet Mithat Efendi'nin "Çingene" adlı hikâyesi ile George Bernard Shaw'ın 1913 yılında sahnelenen "Pygmalion" adlı tiyatro oyunu bu eserlerde yer alan kişiler bağlamında karşılaştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ahmet Mithat Efendi, George Bernard Shaw, Pygmalion, Çingene.

COMPARATIVE ANALYSIS OF ÇİNGENE AND PYGMALION IN THE CONTEXT OF THEIR CHARACTERS

Abstract

Ahmet Mithat Efendi is an important writer who earned the reputation as an "first teacher" in Turkish literature. He is a writer who read every book. He is one that reflects his inspirations he gets from the books he read or translates them. His story named "Çingene" which was published in the series of *Letaif-i Rivayat* in 1888, is more likely to be inspired by the myth of "Pygmalion". George Bernard Shaw is one of the most important names in British theatre. It is known that his theatre play, "Pygmalion", which was staged in 1913, was written with the inspiration of the myth of "Pygmalion". In this study, Ahmet Mithat Efendi's "Çingene" published in 1888 and George Bernard Shaw's "Pygmalion" staged in 1913 were compared in the context of the people in these works.

Keywords: Ahmet Mithat Efendi, George Bernard Shaw, Pygmalion, Çingene

Giriş

Kültür ve medeniyetler birbirlerinden etkilenmek suretiyle zenginliklerini artırırlar ve ulaştıkları sentezler neticesinde de geleceğe kalırlar. Medeniyet ve kültürler kendilerinden öncekilerden ve çağdaşlarından etkilendikleri gibi kendilerinden sonra gelenlere de bıraktıkları

* Dr. Öğr. Üyesi; Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, zekasemih@hotmail.com.

eserler ve düşüncelerle etkide bulunurlar. Şair ve yazarlar ise kültürel atmosferden etkilenen ve eserleri ile onu etkileyen insanlardır. Bir medeniyet ve kültür atmosferinde eserler veren yazar ve şairlerin sadece içinde buldukları kültür ve medeniyetten izler taşımaları söz konusu değildir. Onlar kendi kültürlerine yakın ve uzak kültür ve medeniyetlerin izlerini eserlerine yansıtırlar (Enginün, 1999, s. 11). Bu gerçek ise karşılaştırmalı edebiyat biliminin temelini oluşturur.

Karşılaştırmalı edebiyat çalışmalarında üzerinde durulan konulardan biri yazarların birbirlerinden etkilenme şekilleridir. “Ortak konuyu ele aldığı hâlde özgün eser verebilmek ise ancak o konuyu başka türlü işlemekle sağlanır.” (Aytaç, 2009, s. 8) diyen Gürsel Aytaç, özgünlüğün etkilerden uzak olma şeklinde anlaşılması gerektiğinin altını çizer. Ona göre yazarın üzerinde bir etki varsa bu etkinin yazar tarafından nasıl işlendiğinin ortaya konulması önemlidir (Aytaç, 2009, s. 91). Burada dikkat edilmesi gereken nokta bu etkiyi yazarın kendi sanatçı ruhunda eritme şeklidir.

Yazarların en önemli etkilenme alanlarından biri mitolojidir. Rousseau ve Pichois, “Karşılaştırmalı Edebiyat” adlı çalışmalarında kaynağını halkın inancından alan mitolojik temalar ve karakterlerin Grekler ve Latinler üzerinden Batı edebiyatının zeminini oluşturacak şekilde yayılma imkânı bulduğunu söyler. Promethee’den Apollon ve Hercule’e kadar birçok mitolojik karakter ve onların yaşadıkları olaylar ilk zamanlardan günümüze kadar kimi eserlerde varlıklarını hissettirmişlerdir. Hatta onları ve yaşadıklarını sezdirecek küçük bir çaba dahi onların sürekliliğini sağlayacak bir unsur olur (Rousseau ve Pichois, 1994, s. 155-156). Bundan dolayı birçok çağdaş eserde mitolojiye dair unsurları görmek olasıdır.

Gürsel Aytaç, “Yazar ve şair, dünyanın, hayatın içinden imgelere ulaşmak için seçer, edebiyat araştırmacısı da bir yazarın özelliklerini ortaya çıkarmak için onun eserleri arasında seçim yapar, her bir eser içinde de üzerinde durulacak noktalar yine seçim sonucu belirlenir.” (Aytaç, 2009, s. 90) der. Bu düşünceden hareketle bu çalışmada, ilk örneğine Yunan mitolojisinde rastlanan bir insanın bir başka insan tarafından şekillendirilmesi anlayışından kaynağını aldığı düşünülen Ahmet Mithat Efendi’nin “Çingene”, George Bernard Shaw’ın “Pygmalion” adlı eserleri, eserlerin kişileri bağlamında karşılaştırılmıştır.

1. Pygmalion ve Galateia Efsanesi

Kıbrıslı Pygmalion bir heykeltıraş¹ ve kadınlardan nefret eden biridir. Bunun için de hayatı boyunca evlenmemeye yemin eder. Pygmalion’un insanlardan ve özellikle kadınlardan uzak durmasının sebebi Propoetides adı verilen kadınlardır. Kendisine inanmayıp gücünü yok

¹ Pygmalion’ın Mısır’ın kurucusu Belos’un oğlu olduğu, Aphrodite’e âşık olup ona benzer bir heykel yaptırdığı ve Aphrodite’in bu heykelin içine girerek onunla birlikte olduğu da anlatılan bir başka efsanedir (Yörükân, 2005: 248).

sayan ve Kıbrıs'ta yaşayan Propoetides isimli kadınları Aphrodite cezalandırır ve onlardan utanma duygusunu aldığı gibi kalplerini de şehvetle doldurur. Bundan dolayı Propoetides denilen bu kadınlar karşılıklarına çıkan her erkekle her yerde cinsel ilişkiye girer. En nihayetinde bu kadınlar kayaya dönüşüp yok olurlar. Pygmalion, utanma hislerini yitirmiş bu kadınları görerek kadınlardan ve hatta insanlardan nefret eder hâle gelir (Can, t.y, s. 100). O, insanlardan uzak kendi küçük dünyasında yaşar.

İnsanlardan uzak bir hayat kuran Pygmalion, sanatı ile meşgul olmayı kendine yeterli görür. Bir gün Pygmalion uzun çalışmalar neticesinde o güne değin görülmemiş derecede güzel bir kadın heykeli yapar. Fildişinden yaptığı bu kadın heykeli o kadar güzeldir ki Pygmalion “Artık, dünyaya gelmiş bütün kadınlardan daha güzel ve lâtif olan bu kadına âşık olmuştur” (Yörükân, 2005, s. 246). Ona türlü giysiler giydiren, takılar takan Pygmalion bu heykelin canlanmasını hayal etmeye başlar.

Pygmalion, Aphrodite² bayramı geldiği vakit aşk tanrıçası Aphrodite'e kendi heykeli gibi bir kızı karşısına çıkarması için yalvarır. Evine döndüğünde Pygmalion, heykeli öper ve onun yavaş yavaş canlandığını görür. Böylece Pygmalion, Galatea adını verdiği bu canlanan heykel ile evlenir ve ondan çocukları olur (Hamilton, 1994, s. 76-78). Bu yaşadıkları ile Pygmalion, âdeta kendi eserine bağlanan insanın simgesi hâline gelir.

2. Ahmet Mithat Efendi ve Çingene Adlı Hikâyesi

Ahmet Mithat Efendi, etrafında görüp duyduğu olaylar kadar geniş okuma zevki ve azmi dolayısıyla yabancı eserlerden esinlenerek kitaplar kaleme alan bir yazardır. Onun bu özelliğini Tanpınar şu şekilde belirtir: “Okuduğu romanı, gazete fıkrasını, dinlemiş olduğu şehirli masalını hemen ertesi günü eğer doğrudan doğruya geniş ve serbest bir şekilde tercüme etmezse yerli bir hikâyeye çeviren, bu behemehâl hayatını edebiyattan kazanmaya azmetmiş muharrir çalışma tarzının zaafı ne olursa olsun yeni nev'in temelini atar” (Tanpınar, 2008, s. 416). Mithat Efendi'nin bu yazma tarzının *Letaif-i Rivayat*'ı oluşturan eserler için de geçerli olduğu düşünülebilir.

Mithat Efendi'nin dünya kültür ve edebiyatından haberdar olduğu bir gerçektir. Çingene isimli hikâyede “Eski zamanın Odise, İlyada romanları gibi bizim bu romanımız dahi birkaç bin sene sonra okunsa hiç şüphe edilemez ki o zamanın kari ve karieleri umumiyetle Şems Hikmet'i takdir ve tasvip ederek (...)” (Ahmet Mithat, 2001, s. 490) şeklinde devam eden ifadesi bunu ispatlar niteliktedir. Bunun için Ahmet Mithat Efendi'nin 1888 yılında yayımlanan

² Edith Hamilton'un “Mitologya” adlı eserinde bu efsaneyi sadece Ovidius'un anlatması dolayısı ile Aphrodite'in değil Venüs'ün aşk tanrıçası olabileceği belirtilmiştir (Hamilton, 1994, s. 76).

Çingene adlı eserinde “Pygmalion ve Galatea” adlı Yunan mitolojisine ait efsanenin etkisinin olabileceği göz ardı edilemez.

Çingene adlı hikâyesinde Ahmet Mithat Efendi, Şems Hikmet Bey’in Ziba isimli bir çingene kızı ile ilişkisini anlatır. Şems Hikmet Bey, arkadaşları ile Kâğıthane’de eğlenirken yanlarına gelen çingene kadınlardan Ziba’nın güzelliğinden ve sesinden etkilenir. Daha sonra Şems Hikmet Bey, Ziba’yı Dürdane isimli bir kadının yalısında eğitime tabi tutar. Ne var ki Şems Hikmet Bey’in annesi Ferazende Hanım ve eniştesi Rakım Bey, Ziba’nın varlığından rahatsız olurlar. Çünkü onlar Şems Hikmet Bey’in Ziba ile evlenmesinden korkarlar. Annesi, eniştesi ve toplumun baskısına direnemeyen Şems Hikmet Bey, önce kendini bostan kuyusuna atar sonra hafızası kayıp bir şekilde bir süre yaşar, ardından da ölür. Bir hanımefendi olma yolunda ilerleyen Ziba, Şems Hikmet Bey’in annesi ile onun konağında yaşamaya başlar.

3. George Bernard Shaw ve Pygmalion Adlı Oyunu

1925 yılında Nobel Edebiyat Ödülü’nü kazanan İrlandalı yazar George Barnard Shaw, 1856’da dünyaya gelir. Birçok tiyatro oyunu yazan Shaw’ın Pygmalion adlı eseri 1913 yılında sahnelenir. Yazarın başyapıtı olarak kabul edilen Pygmalion, 1938 yılında sinemaya aktarılır ve Shaw, bu eser sayesinde en iyi senaryo dalında Oscar ödülünü kazanır. Yine Pygmalion 1956 yılında müzikale dönüştürülür ve bu eser de 1964 yılında My Fair Lady adıyla sinemaya aktarılır (*Ana Britannica Ansiklopedisi*, 1992, s. 306-307). Oyunlarında mizah yoluyla İngiliz sınıf yapısına saldıran Shaw, toplumda görülen ikiyüzlü tavırları yansıtırken muhataplarında hüznü bir gülümseme meydana getirir (Acaroğlu, 1988, s. 447-448). O, bu özelliği ile dünya edebiyatında önemli bir yere sahiptir.

Pygmalion adlı oyunda tiyatro çıkışında fonetik alanında uzman Mr. Higgins, Sanskritçe üzerine çalışmaları olan Pickering ve çiçek satarak geçimini sağlayan Eliza tanışır. Konuşma esnasında Mr. Higgins, Pickering’e Eliza’yı üç ayda, bir baloda hanımefendi gibi davranacak ve konuşacak bir duruma getirebileceğini söyler. Ertesi gün Mr Higgins’in evine gelmesi ve konuşma dersi talebi ile Eliza’nın eğitimi başlar. Eğitimin sonunda Eliza, konuşması ve davranışları ile bir hanımefendiye dönüşür. Lakin onun sorunu Mr. Higgins’tan saygı görememektedir. Mr. Higgins ve Eliza arasında tartışma yaşanır. Bu tartışmanın sonunda oyun, Mr. Higgins’in kendi ayakları üzerinde durabilecek Eliza’yı bir uşak değil de bir arkadaş olarak hayatına dâhil etmesiyle biter.

4. Çingene Adlı Hikâyedeki ve Pygmalion Adlı Oyundaki Kişilerin Karşılaştırılması

4.1. Şems Hikmet Bey ve Mr. Higgins'in Karşılaştırılması

4.1.1. Şems Hikmet Bey ve Mr. Higgins'in Kişilik Özellikleri

Çingene adlı hikâyede Ahmet Mithat Efendi'nin öncelikle ön plana çıkardığı kişi, Şems Hikmet Bey'dir. Şems Hikmet Bey kişiliği oturmuş, olayları aklıyla değerlendiren bir izlenim uyandırır. Onun etrafındaki insanların belli bir düşünsel ve estetik seviyede olduğu görülür. Hikâyenin başında Şems Hikmet Bey'in Kâğıthane'ye gezmeye gittiğinde yanında bulunan kişiler, öğretmeni Selimcan Hindî, edebiyatçılardan Sıhrî Efendi, müzisyen Davut Bey, ressam Artin Elvanyan ve gazete muharrirlerinden aynı zamanda eniştesi Rakım Bey'dir. Bu da Şems Hikmet Bey'in sanat, ilim ve edebiyattan anladığını, bu çevreden insanlarla arkadaşlık kuran biri olduğunu gösterir.

Şems Hikmet Bey, "zevk adamı"dır. "Evet bu zat zevkini bilir, zevki sever bir adamdır." (Ahmet Mithat, 2001, s. 440) şeklinde anlatılan Şems Hikmet Bey, Boğaziçi'nde Marmara'da sandalı ile gezintiler yaptığı gibi Sarayburnu'ndan başlayıp Tekfur Dağı, Gelibolu, Çanakkale, Kapı Dağı, Mudanya, İzmit, Kadıköy ve Harem iskelesini takiben İstanbul'a döndüğü seyahate de çıkar. Yani o, gerekli tedbirleri almak kaydıyla olağanın dışına çıkmaktan çekinmeyen biridir.

Şems Hikmet Bey başta annesi olmak üzere etrafındaki insanların yol göstericiliğine ve manevi desteğine ihtiyaç duyan bir kişiliktir. Selimcan Hindî'nin insanların eğitimi konusunda dile getirdiği düşünceleri Ziba'nın eğitimine yönelmiş Şems Hikmet Bey'i olumlu etkilese de o, annesi bakımından şanslı değildir; çünkü Ferazende Hanım, oğlunu Ziba'nın eğitilmesi konusunda desteklemez. Yani Şems Hikmet Bey annesinin onayını alamaz ve yol göstericiliğinden yararlanamaz. Bundan dolayı da intihara kalkışır.

Mr. Higgins fonetik biliminde kendini ispatlamış, bilimler kongresinde yer alan bir bilim insanıdır. Alanında o denli uzmandır ki Pickering onunla görüşmek üzere Hindistan'dan İngiltere'ye gelir. Bilim insanı olması sebebiyle de Mr. Higgins, aklını ön plana çıkararak biri olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte o, çocuksu tarafını da kaybetmemiş bir kişilik sergiler. Mr. Higgins, onu yönlendirecek, aşırılıklardan alı koyacak insanlara ihtiyacı olan biridir.

Mr. Higgins, Eliza'yı evine alır ve onu eğitir. Bir sabah uyandığında onu bulamaz, Eliza evden ayrılmıştır. Bu noktada Mr. Higgins'in tavrı bir sorunla karşılaştığında annesinden

yardım bekleyen bir çocuk tavrıdır; çünkü o, derhal annesine kendisine yol göstermesi için gider:

HIGGINS: Anne, anne. Gördünüz mü başımıza gelenleri?

MRS. HIGGINS: Günaydın canım, hoş geldin. (*Higgins kendini toplayarak annesini öper. Hizmetçi kız çıkarken*) Ne var?

HIGGINS: Eliza kaçtı?

MRS. HIGGINS (*sakince yazı yazmayı sürdürerek*): Kızı korkutmuş olacaksın.

HIGGINS: Ne korkutması! Daha neler! Dün gece, her zamanki gibi ışıkları filan söndürsün diye onu yalnız bıraktım. Yatmaya gideceğine üstünü değiştirip dışarı çıkmış. Yatağına dokunulmamıştı. Sabahleyin yediden önce gelip eşyasını almış. Mrs. Pearce denen ahmak da, bana bir kelime söylemeden gitmesine göz yummuş. Şimdi ben ne yapacağım? (Shaw, 2016, s. 189-190)

Bu ifadelerde karşılaştığı güçlkle mücadele edemeyip annesine sığınan ondan yardım bekleyen bir çocuğun hâli görülür. Mr. Higgins'ın bu çocuksu tavrı, Mr. Doolittle'a karşı da kendini gösterir. Burada oyuncağı elinden alınmak istenen bir çocuğun tepkisini görmek mümkündür. Mr. Higgins annesinin evindeyken ve Eliza ortada yokken Mr. Doolittle, Eliza'nın babası, gelir. Adam, Amerikalı bir hayırseverin yardımı ile durumunu düzeltmiştir. Bunu gören Mrs. Higgins, adamın kızına bakabilecek duruma geldiğini ifade edince Mr. Higgins'ın buna tepkisi ilginçtir:

HIGGINS (*Yerinden sıçrayarak*): Hiç de değil. Ona bakamaz, ona bakmayacak. Kız onun değil. Eliza için beş İngiliz ödedim Doolittle. Ya dürüst bir adamsın ya da dolandırıcısın.

DOOLITTLE (*hoşgörüyü*): Biraz dürüst, biraz dolandırıcı Henry, herkes gibi. Biraz öyle, biraz böyle.

HIGGINS: Kız için para aldın. Bir de kız almaya hakkın yok (Shaw, 2016, s. 194).

Çingene adlı hikâyede Şems Hikmet Bey, Pygmalion adlı oyunda Mr. Higgins, sanattan, edebiyattan, müzikten anlayan, akılcı tarafları ön planda olan kişiler olarak tanıtılır öncelikle. Bununla birlikte gerçekte her ikisi de etraflarındaki olaylar ve kişiler üzerinde kontrollerini kaybettiklerinde duygularının etkisinde kalan, âdeta çevrelerindeki insanlardan yol göstericilik bekleyen bireylere dönüşürler. Her ikisi de annelerine gereksinim duyan çocuk tavrı sergiler.

Şems Hikmet Bey, Ziba'ya; Mr. Higgins Eliza'ya şekillendirilecek oyun hamuru gibi davranırlar ve onların kişiliklerinin gelişimi üzerine düşünme gereği duymazlar. Bu özellikleriyle de onlar şekillendirmeye çalıştıkları oyun hamuru ile oynamak isteyen çocuklardır. Bundan dolayı da Ziba'nın ve Eliza'nın kendilerinden uzaklaşacağı ihtimali karşısında oyuncakları elinden alınan çocuk gibi davranırlar.

4.1.2. Şems Hikmet Bey ve Mr. Higgins'ın İnsanlara Bakışı

Çingene adlı hikâyede Şems Hikmet Bey, insanların eşit olduğunu düşündür. Bunu Ziba ve etrafındaki çingene kadınlarla yaptığı konuşmada görmek mümkündür. Çingene kadınlar çingeneden hizmetçi olamayacağına, onların ellerinin dokunduğu şeylerin murdar olacağına dair kanaati dile getirirler. Bunu Şems Hikmet Bey önemsemez:

Mehtap Ziba'dan evvel atılarak dedi ki:

-A! A beyim! Hiç Çingene kızından hizmetçi olur mu?

Şems Hikmet: Neden olmasın? Rum'dan, Ermeni'den oluyor ya?

Mehtap: Hani ya derler ki güya Çingenenin eli değdiği şey murdar olurmuş da!

Şems Hikmet: Halt etmişsin! Çingene insan değil midir? Hem sizin nenize lâzım? Eğer Ziba bana hizmetkârlığa gelirse ben onu kabul ederim (Ahmet Mithat, 2001, s. 449-450).

Şems Hikmet Bey'e göre yalılarda ve konaklarda oturan insanların en önemli özelliği terbiyelerini tamamlamaları, Çingenelerin tahkir edilmelerinin sebebi ise onların cehaletleri ve terbiyesizlikleridir. Bunun yanında o, toplumsal kuralları umursamaz görünür. İnsanların tepkisini göze alarak Ziba'yı Düriye Hanım'ın yalısına yerleştirir ve onun eğitimini başlatır. Ama hikâyenin sonunda onun intihara teşebbüs etmesi ile bu baskıyı kaldıramadığı görülür.

Mr. Higgins, insanların eşit olduğu kanaatine sahiptir. O, insanların eşitliğini onların tamamına aynı şekilde kaba davranarak gösterir. Eliza onu kaba biri olmakla suçladığında Mr. Higgins'in ona verdiği cevapta bunu görmek mümkündür:

HIGGINS (*sırtarak, biraz bozulmuş*): Tıpatıp benziyoruz diyemem. Ama babanın da züppe olmadığı bir gerçek. Garip tecellisi onu nereye sürüklerse sürüklesin çevresine rahatça uyacaktır. (*ciddi*) İşin püf noktası şu Eliza: Sorun, kibarca davranmak, kabaca davranmak, şöyle ya da böyle davranmak değil, bütün insanlara aynı şekilde davranmak. Kısacası cennetymişsin gibi. Orada üçüncü sınıf akrabalar yoktur ve ruhlar arasında ayrılık gayrılık gözetilmez (Shaw, 2016, s. 203).

Yaşanan toplumsal düzende insanları birbirinden ayıran unsurlardan en önemlisinin eğitim olduğunun bilincindedir Mr. Higgins. O, Eliza'yı konuşma konusunda eğiterek onun sınıf atlamasına yardımcı olacağını annesine ifade eder: "Oynamak mı? Bu üstüme aldığım en çetin iş. Sakın bu konuda aldanmayınız anneciğim. Bir insana yepyeni bir dil kazandırarak onu yeniden yaratmak korkunç ilginç. Böylece bir sınıfı başka bir sınıftan, bir kulu başka bir kuldan ayıran uçurumu kapatmak" (Shaw, 2016, s. 175). Onun için insanlar arasında bir eşitsizlik varsa bu eşitsizlik onların eğitimlerinden kaynaklanmaktadır.

Mr. Higgins, insanların ne diyeceğini umursamayan biridir. Annesinin kabul gününde gelen misafirlere hitabında bunu görmek mümkündür.

"HIGGINS (*dik dik ona bakar*): Sizi gözüm ısırtıyor. Ama nerde gördüğümü hiç hatırlamıyorum. Sesiniz de yabancı değil. Neyse, önemi yok. Oturun.

MRS. HIGGINS: Özür dilerim. Ünlü oğlumun terbiyesi kıttır. Kusura bakmayın” (Shaw, 2016, s. 166).

Güne Mrs. Eynsford’un oğlu Freddy’nin geldiği hizmetçi tarafından duyurulunca duyulacak bir sesle “Bu bostan yutmuşlar sülalesinden biri daha.” (Shaw, 2016, s. 167) der. Bu davranışı ile de insanların ne diyeceğini önemsemediğini belirtmiş olur.

Şems Hikmet Bey ile Mr. Higgins insanların eşit olduğunu düşünürler. Şems Hikmet Bey, çingeneleri Osmanlıyı oluşturan diğer milletlerden ayrı görmezken Mr. Higgins, bütün insanlara aynı şekilde kaba davranmak suretiyle onların eşitliğini vurgular. Şems Hikmet Bey ve Mr. Higgins, insanların yaşam konforlarını ve toplumsal saygınlıklarını belirleyen unsurun eğitim olduğu kanaatindedir. Şems Hikmet Bey, toplumsal kuralları umursamaz görünür; ama hikâyenin sonunda toplumsal baskıyı içten içe yaşadığı fark edilir. Buna karşın Mr. Higgins, toplumsal kuralların yarattığı baskıyı üzerinde hissetmez.

4.1.3. Şems Hikmet Bey’in Ziba, Mr. Higgins’ın Eliza Karşısındaki Tavrı

Şems Hikmet Bey, Ziba’dan onu görür görmez etkilenir. O günün sonunda kendisinde bir durgunluk hâsıl olur. Alışılmışın dışında akşam yemeğine katılmadığı gibi Selimcan ile konuşmaz. “Şu kadarcık bir şey malûm olmalıdır ki o gece delikanlı hemen rahat uykudan mahrum kaldı. Biraz dalacak olsa bin türlü rüyalarla derhal uyanır, birçok zamanlar yatağı içinde uyanık bulduktan sonra yine dalar, yine bir rüya ile yattığı yerden fırlar idi.” (Ahmet Mithat, 2001, s. 448) şeklinde ifade edildiği gibi o, bütün gece huzursuzluk nedeniyle uyuyamaz.

Şems Hikmet Bey’in Ziba’ya âşık olduğunu yazar onun Ziba’nın eniştesi ve ablası ile konuşması esnasında ifade eder. Şebekçioğlu Sülüş ve Nazlı, beyin kıza bir ilgisi olup olmadığı konusunda şüphededirler. Lakin bunu açıkça sormaya da cesaret edemezler. “Şems Hikmet Bey dahi bunların şu maksatlarını anlamamazlığa vuruyor idi. Nasıl anlamış görünsün? Koca bir bey “Ben şu Çingene kızına vuruldum. Tesir-i sevdasıyla deli divane oldum! Ne yaptığımı ben de bilemiyorum” itirafını nasıl etsin?” (Ahmet Mithat, 2001, s. 457) diyen yazar, Şems Hikmet Bey’in de bu şüphenin farkında olduğunu ama Ziba’ya karşı duygusunu açıkça ifade edemediğini gösterir.

Şems Hikmet Bey, Ziba’yı sevdiğini düşünse de bu duygudan utanır. Şems Hikmet Bey Alibeyköy’de Ziba ve ailesi ile konuşup eve döndüğünde onu Rakım Bey karşılar. Rakım Bey, kayıkçılar vasıtasıyla onun iki gündür nereye gittiğini öğrenmiştir. Ve bunu kayına da söyler. Hikmet Bey ise ona sert bir şekilde karşılık verir. Bunun sebebini yazar “Bunun da sebebi anlaşılmayacak bir şey değildir. Şems Hikmet başladığı işi kendisi dahi beğenmemekte olduğu için her duyan işiten kendisini tayip edecek diye büyük bir ihtiraz hâlinde bulunuyor,

binaenaleyh en küçük bir tavr-ı istihzadan çıldırmasıya müteessir oluyor idi.” (Ahmet Mithat, 2001, s. 458) ifadeleri ile onun Ziba ile ilgileniyor olmaktan dolayı utanmasına bağlar.

Şems Hikmet Bey, Ziba'yı Alibeyköy'den alıp Düriye Hanım'ın evine bırakır. Oradan da Davut Bey'in evine gider. Evine bu gece Davut Bey'in yanında kalacağını ileten Şems Hikmet Bey, Davut Bey'e Ziba ile ilgili duygularını açıklar. Şems Hikmet Bey, o zamana kadar hiç âşık olmamıştır. Aşka ilk defa tutulmuştur ama âşık olduğu kız da bir çingenedir. Bundan dolayı bu aşkın neticesiz kalacağını düşünür. Bu nedenle Ziba'ya duyduğu aşk, onun eğitimine yönelir.

Şems Hikmet Bey, Ziba'yı gördüğü ilk andan itibaren sever. Bunu başlangıçta kabul etmek istemez. Hatta duygularını kendi kendine itiraf etmekten dahi çekinir. Zamanla Ziba'daki olumlu değişimler neticesinde onu sevmiş olmaktan gurur duyacak hâle gelir. “Şems Hikmet'in Ziba'ya olan muamelesini görseydiniz babanın kızına olan muamelesi gibi bulmaya beyin gençliğini mâni görürseniz mutlaka bir ağabeyin bir hemşireye muamelesi gibi bulmaya hiçbir mâni görmez idiniz.” (Ahmet Mithat, 2001, s. 479) diyen yazar, bu gurur duygusunun zamanla Ziba'ya karşı bir baba ya da ağabey tavrına dönüştüğünün altını çizer.

Şems Hikmet Bey, duygularını Ziba'ya açmadığı gibi kendisine dahi itiraf edemez. “Zaten tezevvüç edeceğim davasında bulundu mu ya? Bunu Ziba'ya bile henüz teklif eylediği yoktur. Hatta kendi kendisine bile “Şöyle edeceğim” diye azm-i kat'î yolunda bir itirafta bulunmamıştır” (Ahmet Mithat, 2001, s. 490). Şems Hikmet Bey'i zor durumda bırakan durum onun Ziba hakkında kararını netleştirememesidir. Bu, onun duygularında gelgitlere sebep olur ki etrafında ona destek olacak birinin olmaması onu intihara sürükler.

Mr. Higgins, tiyatro çıkışında karşılaştığı Eliza'nın konuşma şekline yoğunlaşır, bundan dolayı da onu azarlar. Yani, Mr. Higgins'in gözünde Eliza'nın güzelliği onu merkeze koyan unsur olmaz. Mr. Higgins, Pickering ile konuşurken araya giren Eliza'ya “Böyle berbat sesler çıkaran, bu kadar kötü konuşan bir kadının hiçbir yerde oturmaya hakkı yoktur. Yaşamaya bile hakkı yoktur. Unutma, sen ruh sahibi, kendisine kutsal kelamın bağışlandığı bir insansın. Anadilin Shakespeare'in, Milton'un, İncil'in dili. Öyle karga gibi bet bet sesler çıkarıp oturma.” (Shaw, 2016, s. 138) sözleri ile sert davranır.

Mr. Higgins, Eliza hakkında amacını net bir şekilde belirler ve Pickering'in de etkisiyle Eliza'yı bir düşes yapacağını ifade eder: “Bir kutsalca çılgınlıklar dizisinden başka nedir ki hayat? Böyle bir fırsat geçti mi ele kaçırmamalı. Bu eteği çamurda sürünen köprü altı yosmasını bir düşes yapacağım” (Shaw, 2016, s. 147). Pickering, Mr. Higgins'in kıza karşı niyetine

yönelik şüphelerini dile getirince o, bunu kesin bir dille reddeder ve Eliza'nın, gözünde "mermerden farksız" olduğunu belirtir.

Mr. Higgins, kendi kişiliğinin farkına varmış, birey olmuş bir Eliza'yı arzular. Mr. Higgins, Pickering ve Eliza son imtihan olan balodan dönerler. Mr. Higgins ve Pickering, Eliza'nın hata yapmadan balodaki insanlar arasında bulunmasından memnun ve yaşadıkları stresten dolayı da yorgundurlar. Her ikisi de böyle bir işe bir daha kalkışmayacaklarına dair kararlıdır. Eliza ise Mr. Higgins ve Pickering'in kendisiyle işlerinin bitmesi nedeniyle sokağa atılacağından endişelidir ve onların konuşmalarına öfkelenir. En nihayetinde elindeki terlikleri Mr. Higgins'ın başına atarak öfkesini belli eder. Bunun üzerine Mr. Higgins ve Eliza arasında geçen konuşmada Mr. Higgins'ın Eliza hakkındaki düşünceleri kendini belli eder:

HIGGINS: (...) Bana iblis diyorsun, çünkü terliklerimi getirerek, gözlüklerimi bularak bana yaranacağını sandın. Budala! Ben hiç senin terliklerini önüne getirdim mi? Terlikleri başıma attığın zaman daha çok gözüme girdin. Bana kölelik ederek ilgi beklemenin hiç yararı yok. Köle isteyen kim? Geri geleceksen arkadaşlık adına, dostluk adına gel.(...) (Shaw, 2016, s. 205).

Mr. Higgins'ın gözünde Eliza'nın değeri onun bağımsız olabilmek adına fikirler öne sürmesiyle artar. Eliza, önce öğretmen daha sonra Profesör Nepean'a asistan olma düşüncesini ifade eder. Buna Mr. Higgins'ın öfkelenildiğini gören Eliza, gazetelere Mr. Higgins'ın düşesinin bir çiçekçi kız olduğunu ve bin İngiliz mukabilinde altı ayda yeni düşesler eğitebileceğini ilan edeceğini söyler. Ve ardından da ona kul köle olmak yerine onunla "aşık atamadığı" için budala olduğunu belirtir. Eliza'nın bu ifadeleri Mr. Higgins'ı etkiler:

HIGGINS (*Ona şaşırarak bakar*): Bak hele, şu sokak süpürgesine! Ama ağlayıp zırlamaktan, terlik getirmekten, gözlük bulmaktan daha iyi değil mi? (*Kalkar*) Tanrım, seni adam ederim dememiş miydin? Adam ettim, Eliza. Seni böyle beğeniyorum.

LIZA: Senden korkmadığımı, sensiz yapabileceğimi görünce gönlümü almaya kalkıyorsun.

HIGGINS: Elbette, küçük budala. Beş dakika önce sırtımda ağır bir yüküydün. Şimdi güçlü bir kale, yılmaz bir savaş gemisisin. Sen, ben, Pickering üç yaşlı bekâr olacağız, iki erkekle deli bir kız değil (Shaw, 2016, s. 209).

Mr. Higgins, Eliza'nın kişiliğini geliştirmeye yönelik bir çaba içinde olmaz. Onun amacı Eliza'nın güzel konuşabilmesidir. Şems Hikmet Bey de Ziba'nın kişiliğini geliştirmeye yönelik bir adım atmaz. Bununla birlikte, Mr. Higgins, Eliza'nın konuşmasını düzeltmek Şems Hikmet Bey ise Ziba'yı terbiye etmek suretiyle onların sınıf atlayacağını ya da daha rahat bir yaşama kavuşacağını tasarlar. Ayrıca Ziba'ya karşı duygu ve düşüncelerindeki kararsızlığı, annesi ve içinde bulunduğu toplumun baskısı Şems Hikmet Bey'i olumsuz etkiler. Mr. Higgins ise Eliza karşısında duygu ve düşünce karmaşası yaşamaz. Sonuçta Mr. Higgins, bir kukla değil duyguları düşünceleri olan bir insanı, Miss Doolittle'ı, aynı evde kalmaya ikna eder. Öte yandan

Şems Hikmet Bey kendi şekillendirdiği “kukla” Ziba’yı annesi Ferazende Hanım’a devrederek bu dünyadan ayırılır.

4.2. Ziba ve Eliza’nın Karşılaştırılması

4.2.1. Ziba ve Eliza’nın Kimsesiz Olmaları

Çingene adlı hikâyenin kişilerinden Ziba kimsesizdir. Ziba’nın annesi ve babası yoktur. Ağabeyi, ablası ve eniştesi olsa da eniştesi ve ablası onu para karşılığında hiç tanımadıkları Şems Hikmet Bey’e vermekten çekinmezler. Ziba’nın yakınları onun üzerinden kazanacakları parayı düşünürler. Şems Hikmet Bey, Ziba’nın eniştesi Şebekçioğlu Sülüş ve Nazlı’ya Ziba’nın kendisinin yanında kalmasını teklif eder. Şebekçioğlu Sülüş ve Nazlı, Şems Hikmet Bey tarafından verilen bahşişten çok etkilenirler. Hatta Nazlı kendisinin hanım Sülüş’ün de beyefendi kabul edilmesi gerektiği sonucuna ulaşır.

Sülüş ve Nazlı, Şems Hikmet’in zenginliğinden faydalanmak için Ziba’nın Şems Hikmet Bey ile gitmesine karar verirler. Şems Hikmet Bey, Düriye Hanım’ın yalısının ihtiyaçlarını tamamladıktan sonra Ziba’yı almak üzere Alibeyköy’e gider. Kendisini Sülüş karşılar. Şems Hikmet Bey, Ziba’yı alması karşılığında onları maddi açıdan tatmin eder.

Yazar, Ziba’nın bir sene sonunda konuşması, giyimi, tavırları ile önemli bir aşama kaydettiğini söyledikten sonra bu bir sene zarfında Sülüş’ün de beş altı defa Şems Hikmet Bey’den para sızdırdığını belirtir: “Şunları da arz etmeliyim ki bu bir sene zarfında Şebekçioğlu Sülüş Ağa Şems Hikmet Beyin hanesine beş altı defa gelip her defasında bir hayli mecdiyeler ile gitmiş idiyse de Düriye Hanımın yalısına giderek Ziba’yı da görmesi asla vaki olmamış idi” (Ahmet Mithat, 2001, s. 480). Sülüş, Ziba üzerinden para kazanmaya çalışsa da onun eğitimine engel olabilecek bir davranış sergilemez.

Pygmalion adlı oyunun kişilerinden Eliza da kimsesizdir. Eliza’nın babası vardır; ama o, para karşılığında kızının Mr. Higgins’in evinde kalmasına aldırış etmez. Alfred Doolittle, Eliza’nın babası, ilk sahnede Mr. Higgins’in yanına geldiğinde kızını almak istediğini söyler. Mr. Higgins, kızı hemen alıp götürebileceğini söylediğinde adam geri adım atar ve kızının bu evde kalması için para ister: “Adam evladı olduğun her hâlden belli Reyiz. Beş İngilizlik bir panganot senin için nedir ki?” (Shaw, 2016, s. 157). Alfred Doolittle için Eliza, üzerinden para kazanılan bir araçtır.

Pickering, Mr. Higgins’in Eliza hakkında kötü bir niyeti olmadığını söylediği vakit Alfred Doolittle’in verdiği cevap ilginçtir: “Elbette, Reyiz, olaydı elli İngiliz isterdim” (Shaw, 2016, s. 157). Bu da gösteriyor ki aslında Eliza’nın, babasının gözünde hiçbir değeri yoktur. Mr. Doolittle’in tek derdi eline geçecek paradır: “Ama madem ki Eliza balık tutmuş, neden ben de

sebeplenmeyeyim?” (Shaw, 2016, s. 158). Zaten üvey annesi de Eliza’yı evden kovmuştur. Eliza’nın bu durumu onun “Annem yok. Beni kapı dışarı eden altıncı üvey anamdı. Başımın çaresine baktım. Namıslı kızım ben.” (Shaw, 2016, s. 149) sözlerinden anlaşılır.

4.2.2. Ziba ve Eliza’nın Müziğe Yatkınlığı ve Öğrenme Yetenekleri

Çingene adlı hikâyede Ziba’nın sesinin güzelliği ön plana çıkarılan bir unsurdur. Enderun-ı Hümayun’dan çıkmış ve musikiye yetenekli biri olarak tanıtılan Davut Bey, Ziba’nın sesinin güzelliğini derhal fark eder. Ziba’nın öğrenme kabiliyeti üst düzeydedir. Davut Bey kendi bestelemiş olduğu şarkıları ona çok kolay öğretir:

Hele ne kadar diğer Çingeneler dahi iştirak ederek meşke bir umumiyet sureti verdiler ise de içlerinde Ziba kadar hiçbirisi çabuk öğrenemiyordu. Yarım saat zarfında Ziba iki şarkıyı o kadar güzel öğrendi ki keman ve ney ve kanundan ibaret çalgıyla beraber okudu da hiçbir yerinde hatası görülemedi (Ahmet Mithat, 2001, s. 446).

Kâğıthane’deki mesire alanında Davut Bey’in müzik ile ilgili yönlendirmelerini Ziba çok kolay kavrar. Ziba’nın yeteneği Düriye Hanım’ın yalısında Davut Bey’den aldığı müzik dersinde de ön plana çıkar: “O gün talim akşama kadar devam eyledi. Gariptir ki Ziba kemanının dört kirişi üzerinden tamam iki oktav sedalarını çıkarabildi ki bu kadar tahsil en zeki şakirdan için lâ-akal üç dört derslik bir tahsil olduğu musiki erbabına malûmdur” (Ahmet Mithat, 2001, s. 474). Ziba, başkalarının üç dört derste öğrenebileceği müziğe dair becerileri hemen kavrayabilen bir yetenekte gösterilir.

Pygmalion adlı oyunda Eliza’nın müziğe yatkınlığı yanında öğrenme kabiliyetinin de vurgulandığı görülür. Mr. Higgins ve Pickering onun bu özelliklerini Mr. Higgins’in annesi Mrs. Higgins’a coşkulu bir şekilde anlatırlar. Onlara göre Eliza, şaşılacak derecede iyi bir müzik kulağına sahiptir. Bundan dolayı Mr. Higgins ve Pickering’in götürdüğü opera ve konserlerden eve döndüklerinde duyduklarını derhal piyanoda icra edebilir. Onun piyano ile geçmişi altı ay öncesine dayanmasına karşın ömrü boyunca müzik eğitimi almış gibi Beethoven, Brahms, Lehar’ın eserlerini anlar ve onları piyanoda icra edebilir. Bunun yanında kendisine öğretilen Avrupa ve Afrika ağızlarını da hemen kavrayabilecek bir yeteneğe sahiptir Eliza.

4.2.3. Ziba ve Eliza’nın Değişime İstekli Oluşları

Ziba ve Eliza hayatlarında bir değişimin olmasını ister. Şems Hikmet Bey, Ziba’nın konakta yaşayabileceğine dair düşüncesini iletildiğinde Ziba’nın etrafındaki kadınlar bunun uygun olmayacağını belirtirler. Onlara göre Ziba, kırlarda serbestçe dolaşmak, her ağacın altında mani, şarkı söylemek varken bir konağa kapanmaya razı olmayacaktır. Şems Hikmet Bey, onun yine şarkılar söyleyebileceğini, çalgı çalmayı öğrenebileceğini söyler. Bunun üzerine Ziba, “Vallahi ben gider idim, ama ağabeyimle eniştem razı olmazlar yoksa! Ablam razı olabilir ama...”

(Ahmet Mithat, 2001, s. 450) der. Bunun ardından yazarın da belirttiği gibi “Ziba’nın ise hanım olmaya hevesi anlaşıldıktan sonra” Şems Hikmet Bey, onun yakınlarını ikna etmeye gider. Yani Ziba “hanım” olmak için isteklidir.

Ziba’nın hayat şartlarını değiştirmeye yönelik isteği, Şems Hikmet Bey’in Şebekçioğlu Sülüş’ü ikna etmek için Alibeyköy’üne gittiği gün de görülebilir. Ziba, Şems Hikmet Bey’i görünce heyecanla yanına gider ve onunla arasında şu şekilde bir konuşma geçer:

“Beyi görünce Ziba pervasız bir tavır ile dedi ki:

-Beni götürmeye mi geldin beyim!

-Gider isen götürürüm Ziba!

-Bana kalsa koşa koşa giderim ama...” (Ahmet Mithat, 2001, s. 456).

Eliza, Mr. Higgins’in evine gelir ve ondan kendisine güzel konuşma dersi vermesini ister. Mr. Higgins onun bulunduğu bölgeye yani Lisson Grove’a ait konuşma örneklerinden bolca kaydettiği için ona ders vermek istemez. O ise kalmakta ısrar eder. Çiçek satarak kazandığı paraya güvenen Eliza, parayla ders almak istediğini söyler, Mr. Higgins’a. Eliza, ne istediğini bilen biridir. Bunu, Pickering’e şu şekilde ifade eder:

ÇİÇEKÇİ KIZ: Tottenham Court Sokağı’nın köşesinde çiçek satacağıma, bir çiçekçi dükkânında çalışan zarif bir baayan olmak istiyorum. Ama dilimi doğrultmazsam almazlar beni. O bana doğru dürüst konuşmasını öğretebilirmiş. Kendi söyledi. Eh, ben de paramla ters almaya azırım. Beleşe konmaya niyetim yok. Bana köpek mamelesi yapıyor (Shaw, 2016, s. 144-145).

Eliza, geldiği yerdeki arkadaşlarından ve onların içinde bulunduğu yaşam şeklinden uzaklaşmayı bilinçli bir şekilde amaçladığı gibi yeni yaşamın getirdiklerine de heveslidir:

HIGGINS: Hem durumun düzeldi diye eski dostlarından vazgeçmen doğru olmaz. Buna züppelik denir.

LIZA: Öyle dostlar eksik olsun, az mı alaya aldılar beni? Ellerinden az mı çektim? Ama şık elbiselerim oluncaya kadar bekledim. Mrs. Pearce diyor ki gece giyinmek için başka esvaplarım olacaktı. Gece yatarken kimse görmeyecek nasıl olsa. Verilen paraya yazık. Hem bir kış gecesi soğuk soğuk şeyler geçiremem sırtıma.

MRS. PEARCE (*geri gelir*): Eliza, senin için ısmarladığımız elbiseler geldi. Gel de prova et.

LIZA: Aboooo. (*Hızla dışarı fırlar*) (Shaw, 2016, s. 161).

Ziba, hanım olmaya isteklidir; ama Şems Hikmet Bey ile birlikte gitme konusunda ağabeyi, eniştesi ve ablasından bağımsız hareket etmeye cesaret edemez. O, tek başına karar vermekten çekinir. Eliza ise daha iyi hayat şartlarına kavuşabilmek amacıyla ve ne yaptığını bilincinde olarak Mr. Higgins’in evine gider. Bunun yanında o, Mr. Higgins’in yanında kalıp ondan konuşma dersi alma kararını da herkesten bağımsız olarak tek başına alır.

4.2.4. Ziba ve Eliza'da Değişimin Seyri

Şems Hikmet Bey, Ziba'ya gittiği yalıda her ne kadar hizmetçi olarak bulunmayacak olsa da hizmet etmeyi öğrenmesi gerektiğini söyler; çünkü ona göre hizmet bir kızın süsüdür: “Gideceğin yalıya hizmetçi olarak gitmeyeceksin. Bilâkis orada sana hizmet edecekler. Fakat bilmiş ol ki hizmet dahi bir güzel kızın ziyneti sayılır. Güzel hizmet edebilmek terbiyeden sayılır. Onun için de sen de hizmet etmeyi öğreneceksin” (Ahmet Mithat, 2001, s. 468). Ziba'nın eğitiminde hizmet etmek bağlamında diğer insanların merkeze alındığı görülür.

Alibeyköy'den Düriye Hanım'ın yalısına giderken Şems Hikmet Bey ve Ziba, Çobançeşmesi'nde kayıktan inerler. Burada çimenlerin üzerine oturan ikili konuşmaya başlar. Şems Hikmet Bey, Ziba'nın nasıl davranması gerektiğine dair öğütlerde bulunur. Şems Hikmet'e göre öncelikle Ziba erkeklerin “yüzüne bile bakmamalıdır.” Bir erkek onun yüzüne bakacak olursa derhal utanmış bir vaziyette gözlerini yere indirmelidir. Bunun aksini yaptığı durumda “sıyrıtk” kız olarak nitelendirileceğinin altını çizer. Şems Hikmet Bey, onun “nazlı ve edalı” olması gerektiğini vurgular.

Yazar, Ziba'nın Düriye Hanım'ın yalısına gelişinden bir yıl sonraki değişimini anlatır. Öncelikle Ziba, uzun seslileri gereğinden fazla uzatarak konuşma alışkanlığından kurtulur ve güzel konuşan bir kız olur. Bunun yanında konuşurken çingenelere mahsus vücut hareketlerini yapmaz. Aynı zamanda o, konuşurken gereksiz yere sırtıtmaktan ve muhatabının gözüne dik dik bakmaktan da vazgeçer ve konuşurken gözlerini yere indirdiği gibi gülecek olursa nazik bir gülümseme ile yetinir hâle gelir.

Ziba, bir sene içinde üstüne yakışmayan bir elbise var ise onda küçük değişiklikler yaparak zevkine ve moda uyduran bir yeteneğe ulaşır. Yemek yerken bütün adab-ı muaşeret kurallarına riayet eden biri olur. Bunun yanında aldığı müzik eğitimi neticesinde bir senede kemanda ustalaşır. Onun bu durumu, bir kısım insanların dört beş senede ulaşabilecekleri seviyedir.

Yukarıda ifade edilen değişimleri gerçekleştirirken Ziba edilgendir. Şems Hikmet Bey'in ellerine şekillenecek bir hamur gibi bırakır kendini. Şems Hikmet Bey ondan âdeta oyuncak bir bebek yapmaya çalışır ve aslında başarır da. İsteddiği zaman keman çalar, istediği zaman şarkı söyler, insanların karşısında ondan beklenildiği gibi davranır. Yani kişiliği olmayan bir oyuncak bebektir o. Ziba'nın bu hâli Şems Hikmet Bey öldükten sonra onun annesi karşısında da devam eder.

Eliza, kendisini Mr. Higgins'in eline şekillendirilecek bir hamur gibi bırakmaz. O, hoşlanmadığı bir durumla karşılaştığında bunu ifade etmekten çekinmez. Kendisine kaba

davranıldığında orayı terk etmeye yeltenir. Mr. Higgins onunla işi bitince onu sokağa atacağını söyleyince, Eliza, buna karşı çıkar: “Taş yürekli adam. Kendinden başka kimse umurunda değil. Artık yetti be. Başımı alıp gidiyorum.” (Shaw, 2016, s. 150) der. Mr. Higgins, Eliza’nın derttop edilip küvete atılmasını söyleyince o buna karşı çıkar: “Zorbanın tekisin sen. Burda canım isterse kalırım, canım isterse kırarım kirişi. Hem, kimse bana el kaldıramaz” (Shaw, 2016, s. 152). O, birey olacağını hissettirir.

Eliza, Mr. Higgins’tan varlığının kabul edilmesini ister: “Bana karşı nasıl davranırsanız davranın, umrumda değil. Küfretseniz, gözümü patlatsanız kılım kıpırdamaz. Ama adam yerine konulmak isterim. Çiğnetmem kendimi” (Shaw, 2016, s. 203). Eliza, Mr. Higgins’tan konuşma dersi aldığı müddetçe kişiliğinin daha da farkına varır. Kendisinin bir insan olarak diğer insanlardan farkı olmadığını idrak eder ve bunun sonucunda özellikle Mr. Higgins’in kendisine davranışında olumlu değişim bekler.

Eliza insanların karşısına çıktığı bir tür sınav olan balodan sonra Mr. Higgins ve Pickering arasındaki konuşmadan artık kendisine ihtiyaç duyulmadığı düşüncesine ulaşır. Bu onun gelecek adına endişelerini tetikler. Eliza, bu endişenin yarattığı öfkeyi kendi içinde yaşayamaz ve elindeki terlikleri Mr. Higgins’in kafasına atar. Bunun ardından kendini acındırır. Üzerindeki mücevherlerin alınmasını yoksa çalınmasından ve kendisinin itham edilmesinden korktuğunu söyler. Mr. Higgins’in bir vücut hareketini kendisine vuracağına yorumlayarak “sakın vurmayın” der ki böyle bir şeye niyeti olmayan Mr. Higgins’i daha da öfkeliendirir. Kendisini yüreğinden vurduğunu söyleyen Mr. Higgins’a “Oh olsun! Oh olsun! Ben de azıcık hıncımı aldım.” (Shaw, 2016, s.186) der. O, geleceği üzerinde kaygılanırken bunu dile getirmesi ve Mr. Higgins’i tahrik etmesiyle etkin bir rol oynar. Eliza bu şekilde davrandıkça Mr. Higgins’in gözünde değerini artırır.

Eliza geçmiş ile şimdiki hâli arasındaki farkı gözlemleyen biridir. Pickering, Mr. Higgins’a karşı kaba davranmamasını önerince kaba davranmadığını ifade eder Eliza: “Yapamıyorum. Eskiden olsa bayramlık ağzımı açardım. Ama o günler geride kaldı. Dün akşam sokaklarda dolaşırken bir kız benimle konuştu. Eskisi gibi çene çalmak istedim onunla, ama boşuna. Yabancı bir ülkede kendi dilini unutan bir çocuk gibiyim” (Shaw, 2016, s. 200). Eliza, Mr. Higgins’in eğitiminin ardından eskisi gibi çiçek satamayacağını ve böylece bağımsızlığının elinden aldığını farkındadır.

Eliza, bağımsızlığının elinden alındığını düşünse de bu bağımlılığı kırmak adına neler yapabileceğine dair fikirler üretir. Aklına gelen ilk yol öğretmen olmaktır. Mr. Higgins’tan öğrendiği ses bilimine dair bilgileri başkalarına öğretmeyi düşünür öncelikle. Ayrıca Profesör Nepean isimli Mr. Higgins’in sevmediği bir kişiye asistan olmayı tasarlar. En nihayetinde Eliza,

Mr. Higgins ve Pickering ile üç bekâr olarak aynı evde yaşlanmayı kabul eder. Fakat o bu kararı almadan önce Mr. Higgins'a kendisinin de duyguları ve düşünceleri olduğu gerçeğini tartışarak, onu terk edebileceğini göstererek kabul ettirir. Oyunun sonunda Eliza, Mr. Higgins ve Pickering'e varlığını kabul ettirmiş bir bireydir.

Ziba, Şems Hikmet Bey'in dahli ile Düriye Hanım'ın yalısında eğitime tabi tutulurken kişiliğini yansıtmaz. Aslında ondan istenen de budur. Hizmet etmeyi öğrenmesi, erkeklerin yüzüne bakmaması, bir erkek karşısında utanmış bir şekilde gözlerini yere indirmesi, gülünecek bir durumda duygularını gemleyip ancak gülümsemesi ondan beklenenlerdir. Bu isteklerin altında onun kişiliksizleşmesi vardır. Onu onaylayanlar onun değişimi kadar kişiliğini bastırmasını da onaylarlar. Eliza'dan istenen ise kişiliğini bastırması değil; aksine öfkesini ve sevincini istediği gibi sergileyen bir birey olmasıdır. Ancak böyle davrandığında Mr. Higgins'tan onay alır, Eliza.

4.3. Şems Hikmet Bey'in Annesi Ferazende Hanım ile Mr. Higgins'ın Annesi Mrs. Higgins'in Karşılaştırılması

Ferazende Hanım, Mısır tüccarlarından müteveffa Nimetullah Efendi'nin eşidir. Ferazende Hanım "kul cinsinden" ve oğlunu ve ondan iki yaş küçük kızını güzel terbiye ettiği gibi kocasından kalan serveti emlake dönüştürerek ayda yüz elli liradan fazla gelir elde eden biridir. Ferazende Hanım çocuklarını okula göndermez, Selimcan Hindî'yi evinde bulundurmak suretiyle oğlunun Türkçe, Arapça ve Farsçanın yanında İngilizce ve Fransızca öğrenmesini sağlar.

Ferazende Hanım, Şems Hikmet Bey'in Ziba adında bir çingene kızı ile ilgilendiğini konak çalışanlarından Nikoli vasıtası ile haber alır. Durumu Davut Bey'den de teyit ettiren Ferazende Hanım, Ziba'ya karşı tavır takınır. Kızının kocası Rakım Bey'in de yönlendirmesi ile Ferazende Hanım oğluna Ziba ile ilişkisini kesmesi için baskı yapar. Bu baskı da bir süre sonra Şems Hikmet Bey ile gerginliğe sebep olur. Ferazende Hanım oğlunu Ziba ile ilişkisi dolayısı ile uydurulan yalanlara karşı savunacak ve onu teselli edecek yerde daha fazla baskı altına almaya çalışır ve bu toplumsal baskıdan yararlanmaya çalışır.

Pygmalion adlı oyunda, Mrs. Higgins, zengin bir kadındır. Oyunda onun zenginliğinden ve kocasından söz edilmese de düzenlediği güne yüksek sosyeteye dâhil olmak isteyen Mrs. Eynsford, kızı Miss Eynsford ve oğlu Freddy'nin gelmesi ve ona pek de zengin olmadıklarını üzülerek ifade etmelerinden İngiltere'nin yüksek sınıfından olduğu anlaşılır. Mrs. Higgins, toplumun düşüncesini önemseyen biridir. Bundan dolayı düzenlediği günlere oğlunun gelmesini

istememez. Çünkü Mr. Higgins'in nerede ne diyeceği belli değildir ve insanlar onu görünce tedirgin olur.

Mrs. Higgins, insanların düşüncesini önemseseyse de toplumun diğer kesimlerinden insanlara karşı Ferazende Hanım'ının gösterdiği kerte de katı değildir. Eliza'nın babası Amerikalı bir yardımsever vasıtasıyla durumunu düzeltince beraber yaşadığı ama evlenmeye ikna edemediği kadınla evlenecektir. Bu düğüne Mrs. Higgins da katılmak ister: "Ben de gelebilir miyim Mr. Doolittle? Düğününüzü kaçırırsam pek üzülürüm" (Shaw, 2016, s. 201). Bu isteği ile o, Eliza ve babasının yer aldığı sınıftan insanların arasında bulunmaktan çekinmediğini gösterir.

Mrs. Higgins oğlu ve etrafındaki diğer insanlar için sığınılacak bir liman vazifesi görür. Eliza'nın evden habersizce uzaklaşması üzerine Mr. Higgins ve Pickering'in gittikleri ilk yer Mrs. Higgins'in evidir. Eliza da gidebilecek tek yer olarak onun evini düşünür ve onun yanına sığınır. Mrs. Higgins da telaş içindeki Mr. Higgins ve Pickering ile öfkeli Eliza karşısında soğukkanlılığını kaybetmeyen bir kişilik sergiler. Mrs. Higgins, Eliza'nın yanında olduğunu söyleyince Mr. Higgins duyguları ile hareket etmeye başlar. Onu sakinleştiren yine Mrs. Higgins olur. Bunun yanında Eliza'nın duygularına, karşı tarafta öfke uyandırmayacak şekilde tercüman olur.

Mrs. Higgins, Mr. Higgins ve Pickering'in Eliza'yı başarısından dolayı takdir etmeleri gerektiğini vurgular ve Mr. Higgins ile Eliza'nın durumlarını tartışmaları için ortam hazırlar. Orada bulunan Mr. Doolittle'ı balkona gönderir ki bir karara varmadan önce Eliza'nın duygularının alt üst olmasını engeller. En nihayetinde Mr. Higgins ve Eliza duygularını ve düşüncelerini birbirlerine açıkça ifade ederler ve Eliza, Mr. Higgins ve Pickering ile beraber kalmaya karar verir. Böylece Mrs. Higgins, oğluna Eliza'dan uzak durması için baskı yapması bir yana onun Eliza ile bir evde yaşamasının zeminini hazırlar.

Ferazende Hanım ile Mrs. Higgins zengin ve toplumun üst sınıfından insanlardır. Her ikisi de toplumsal değer ve yargıları önemser. Ferazende Hanım bu değer ve yargılara sonuna kadar uymaya çalışır. Bu ise oğlu ile gerginlik yaşamasına ve nihayetinde oğlunu kaybetmesine sebep olur. Mrs. Higgins ise bu noktada esnekler. İnsanlarla gerginlik yaşayıp onları kendinden uzaklaştırmadığı gibi onlar için sığınılacak bir liman olur. Bu özelliği dolayısı ile olaylar kendi gözetimi ve etkisi altında yaşanır ve sorunlar çözüme ulaştırılır.

4.4. Selimcan Hindî ve Pickering'in Karşılaştırılması

Çingene adlı hikâyede Selimcan Hindî, "âlim, hakim bir adamdır" (Ahmet Mithat, 2001, s. 441). Aslen Hint kökenli olmasına karşın Mısır'da ve Avrupa'da bulunur. İstanbul'a

geldiği zaman Nimetullah Efendi'nin iltifatlarına mazhar olur, bir başka gelişinde onun öldüğü haberi ile karşılaşır. Bununla birlikte Ferazende Hanım, kocasının yaptığı gibi ona iltifatta bulunur ve onu hac ibadetinden sonra İstanbul'a gelmeye ikna eder. "İlmi fevkalâde olduğu gibi sohbeti de gayet hoş, selim, halim bir adamdır." (Ahmet Mithat, 2001, s. 441) şeklinde yazar tarafından tanıtılan Selimcan Hindî, Şems Hikmet Bey'in annesi Ferazende Hanım'ın güvenini de kazanmış biridir.

Selimcan Hindî'nin dil konusunda görüş belirtecek oranda uzman olduğu Şems Hikmet Bey ile konuşmasında görülür. Şems Hikmet Bey'in çingenelerin Hint kökenli olduklarına dair düşüncesini tasdik eden Selimcan Hindî şu şekilde devam eder:

(...) Bu adamların Hintli oldukları çehrelerinden belli olduktan fazla lisanları da henüz Hint lisanıdır. Hem de buralara gelişleri pek eski olarak binaenaleyh sair akvam ile ihtilât etmiş olduklarından, bu ihtilâtta gerek çehrelerine gerek lisanlarına küllî tebeddül gelmiş olmak lâzım gelir de yine Hintli oldukları besbelli olacak kadar asıllarını muhafaza edebilmişlerdir (Ahmet Mithat, 2001, s. 451).

Şems Hikmet Bey, Ziba'yı eğitmeyi ve bir hanım yapmayı amaçlar. Çingenelere dair aklındaki soruları Selimcan Hindî'ye yöneltir. Selimcan Hindî'nin onun bu amacından haberi olmadan verdiği cevaplar Şems Hikmet Bey'i cesaretlendirir. Selimcan Hindî'nin İslam'ı kabul etmesi durumunda çingenelerin de diğer Müslümanlardan farklı olmayacağını söylemesi, bu noktada önemlidir. Selimcan Hindî, eğitimin insan üzerindeki etkisinin öneminden, pedagoji biliminin varlığından ve bu bilimin Almanya'da önemsendiğinden söz ederek de Şems Hikmet Bey'in Ziba'yı değiştirme konusundaki azmini destekler.

Pickering, Pygmalion adlı oyunda Hindistan bağlantısı olan, Sanskritçe üzerine çalışmalar yapmış biri olarak gösterilir. Pickering'in Hindistan'da bulunmasının dışında köken olarak orali olma ihtimali de vurgulanır. Çünkü ilk sahnede Mr. Higgins'a Pickering'in konuşmasından hareketle nereli olduğu sorulduğunda Mr. Higgins onun Hindistan'da bulunduğunu bilir. Burada iki ihtimal söz konusudur: Pickering ya Hint kökenlidir ya da orada bulunmaktan dolayı konuşması Hintçeye benzemiştir.

Mrs. Higgins'in evinde yapılan güne Mr. Higgins, Pickering ve Eliza da katılır. Eliza'nın argo konuşmasının ardından güne katılan Mrs. Eynsford Hill, bu kadının fazla olduğunu söyler ve Pickering'e öyle olup olmadığını sorar. Buna cevap verirken Pickering uzun süre Hindistan'da kaldığını söyler: "Bana sormayın. Yıllardır Hindistan'da bulunuyorum. Görgü kuralları öyle değişmiş ki. Bazen şaşırıyorum, kibar bir akşam yemeğinde miyim, yoksa bir geminin güvertesinde mi?" (Shaw, 2016, s. 172). Böylece Pickering'in Hindistan bağlantısı bir kez daha vurgulanır.

Pickering, Eliza'nın eğitilmesi noktasında Mr. Higgins'in üzerinde teşvik edici ve yönlendirici etkide bulunur. Eliza, sattığı çiçeklerden elde ettiği paranın fazlalığına güvenerek Mr. Higgins'in evine gelir ve ondan konuşma dersi almak istediğini ifade eder. Mr. Higgins kadının bu teklifine sıcak bakmaz. Bu sırada devreye Pickering girer ve Eliza'yı büyükelçilik balosunda bir hanımefendi gibi konuşan ve davranan birine dönüştürdüğü takdirde kendisini dünyanın en büyük öğretmeni kabul edeceğini ifade eder. Bunun üzerine Mr. Higgins, Eliza'ya ders vermeye ikna olur. Ayrıca Pickering, Mr. Higgins'in yanında bulunması dolayısı ile Mrs. Higgins'ı memnun eder; çünkü Mrs. Higgins, oğlunun onun yanında güvende olduğunu düşünür.

Selimcan Hindî ve Pickering, Hindistan bağlantılıdır. Selimcan Hindî'nin Hint olduğu yazar tarafından doğrudan söylenir. Buna karşın Pickering'in Hindistan'da uzun zaman bulunduğu ya da orali olduğu noktasında belirsizlik vardır. Her ikisi de bilim insanı özellikleri ile ön plana çıkarılır. Selimcan Hindî'nin uzmanlık alanı söylenmeyip “âlim” olduğu vurgulanırken Pickering'in uzmanlık alanının Sanskritçe oldu ifade edilir. Selimcan Hindî, Şems Hikmet Bey'in; Pickering, Mr. Higgins'in yanında akıl hocalığı görevini üstlenir ki bu durumu Ferazende Hanım ve Mrs. Higgins onaylar. Selimcan Hindî, Ziba'nın; Pickering, Eliza'nın eğitimi noktasında Şems Hikmet Bey ve Mr. Higgins'in harekete geçmesinde etkili olur.

4.5. Düriye Hanım ile Mrs. Pearce'in Karşılaştırılması

Düriye Hanım, Boğaziçi'nde küçük bir yalıda ihtiyar kocası ve iki küçük kız torunuyla yaşar. Kocasının evin idaresinden uzak durması nedeniyle evin yükü onun omuzlarındadır. Çevresi geniş olan Düriye Hanım, erkeklerin ve kızların eş bulmasında kılavuzluk yapan biridir. Düriye Hanım önce Ziba'nın kendi evinde kalmasına izin vermez; çünkü Şems Hikmet Bey'in annesinin bu durumu öğrenmesi hâlinde aralarının bozulacağından endişelenir. Şems Hikmet Bey, Ziba ile onun yanında görüşeceğine dair güvence verince Ziba'nın yalısında kalmasına izin verir.

Düriye Hanım'ın bu eğitimi yalısında kabul etmesinde şahsi çıkarı etkili olur. Ziba'nın evinde kalması karşılığında Şems Hikmet Bey ona bir ödeme yapacağını taahhüt eder. “Şems Hikmet Düriye Hanımın yalısından bir kayığa binerek açıldığı zaman kalben ne kadar sevinmekte idiyse Düriye Hanım dahi o kadar sevinmekte idi. Zira Ziba kendi hanesinde buldukça o hane Şems Hikmet Beyin hanesi sayılarak idaresi dahi beye ait kalacağını anlamış, hükmetmiş idi” (Ahmet Mithat, 2001, s. 464). Böylece Düriye Hanım'ın yalısının ihtiyaçları Şems Hikmet Bey tarafından karşılanacaktır.

Mrs. Pearce, Mr. Higgins'in evinde çalışan bir kâhyadır. Oyunda onun ailesinden hiç söz edilmez; ama Mr. Higgins'in çeşitli kabalıklarına katlanması nedeniyle orada çalışmaya muhtaç olduğu sonucu çıkarılabilir. Şems Hikmet Bey'in Ziba'nın sorumluluğunu Düriye Hanım'a bıraktığı gibi Mr. Higgins da Eliza'nın sorumluluğunu Mrs. Pearce'ın omuzlarına yükler. Ayrıca Düriye Hanım erkek ve kadınlara evlilik yolunda kılavuzluk yaptığı gibi Mrs. Pearce'in da kendi hayatından çok başkalarının hayatı ile ilgilendiği dile getirilir.

Sonuç

Farklı zamanlarda, dillerde ve ülkelerde yazılmalarına karşın Ahmet Mithat Efendi'nin Çingene adlı hikâyesi ile George Bernard Shaw'ın Pygmalion adlı oyununun kişilerinin kimi yönlerden karşılaştırmaya uygun olduğu görülür. Çingene adlı hikâyenin başkişisi Şems Hikmet Bey, bilim ve sanattan anlayan insanlarla arkadaşlık kurması nedeniyle bu alanlarla ilgili olduğu izlenimi uyandırır. Pygmalion'da Mr Higgins, fonetik alanında kendini ispatlamış, bilimler kongresinde yer alan biridir.

Şems Hikmet Bey ile Mr. Higgins saygın ve akılcı kişiler olmalarına karşın etraflarındaki insanlardan destek bekleyen kişilerdir. Onlar insanların yaşam şartlarını belirleyen en önemli unsurun eğitim olduğu kanaatindedir. Şems Hikmet Bey ve Mr. Higgins toplumsal baskıyı önemsemez görünür. Mr. Higgins oyunun sonuna kadar bu özelliğini korur. Şems Hikmet Bey'in toplumsal baskıyı içinde yaşadığı, oyunun sonunda intihara teşebbüs etmesi ile anlaşılır.

Şems Hikmet Bey'in Ziba hakkındaki düşüncesi değişkendir. O, önce Ziba'ya âşık olur, sonra onu sevdiği için utanır. Bu utanç bir ara gurura dönüşür. Lakin çok geçmeden Ziba'ya bir baba ya da ağabey gibi davranmaya başlar. Bu değişkenlik Şems Hikmet Bey'de huzursuzluğa sebep olur. Mr. Higgins'in Eliza'ya bakışı nettir. O, Eliza'yı eğiterek değiştirmeyi hedefler. Bu da onun duygusal gelgitler yaşamasını engeller. Çingene'de Ziba, edilgen bir yapıdadır. Ziba'dan istenen kişiliğini baskılamasıdır. Pygmalion'da Eliza ise düşünen bir insandır. O, kişiliğini fark ettikçe ve fark ettirdikçe birey olarak kabul edilir.

Ferazende Hanım, oğlu Şems Hikmet Bey'i yaptığı işte desteklemez; çünkü onun için başkalarının ne diyeceği önemlidir. Toplumsal baskı onun oğlu ile arasındaki iplerin kopmasına ve sonunda oğlunun intiharına sebep olur. Bunun yanında Mrs. Higgins toplumun değer yargılarını önemsemez de yeri geldiğinde esnek olmayı ve Mr. Higgins'in kişisel tercihlerine saygı duymayı bilir. İki eserin de önemli kişilerinden Selimcan Hindî ve Pickering Hindistan bağlantılıdır. Şems Hikmet Bey için Selimcan Hindî, Mr. Higgins için Pickering mürebbî

görevini üstlenir. Düriye Hanım ve Mrs. Pearce ise sorumlulukları altına verilen Ziba ve Eliza ile menfaatleri gereği ilgilenen iki kadın olmaları yönüyle benzerlik gösterirler.

Kaynaklar

- Acaroğlu, M. T. (1988). *En Ünlü Dünya Yazarları*, İstanbul: Kaya yayınları.
- Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi* (1992). George Bernard Shaw Maddesi, İstanbul: Ana Yayıncılık, C.19, s. 306-307.
- Aytaç, G. (2009). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi* (2. Baskı). İstanbul: Say yayınları.
- Can, Ş. (T.Y). *Klasik Yunan Mitolojisi* (4. Baskı). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Enginün, İ. (1999). *Mukayeseli Edebiyat* (2. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Enginün, İ. (2010). *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat'tan Cumhuriyet'e (1839-1923)* (5. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Hamilton, E. (1994). *Mitologya*, (Çev., Ülkü Tamer), (7. Baskı). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Kefeli, E. (2000). *Karşılaştırmalı Edebiyat İncelemeleri*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Kerman, Z. (2006). Ahmet Midhat Efendi (Ed. İsmail Parlatır), *Tanzimat Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları, s. 587-648.
- Mithat, A. (2001). *Letâif-i Rivayat*, (Haz. Fazıl Gökçek-Sabahattin Çağın), İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Rousseau, A. M. ve PİCHOİS, C. I. (1994). *Karşılaştırmalı Edebiyat* (Çev., Mehmet Yazgan). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Shaw, B. (2016). *Dört Oyun* (Çev., Sevgi Sanlı), (4. Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (2008). *XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi* (3. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Yörükân, T.(2005). *Yunan Mitolojisinde Aşk* (2. Baskı). Ankara: Ebabil Yayınları.

Extended Abstract

Şems Hikmet Bey in the story named “Çingene” and Mr. Higgins in the theatre play named Pygmalion are introduced as persons who are rationalist and interested in science and art. However, in reality when they lose control over events and persons around them, both are turned into individuals who are under the influence of their feelings and waiting for guidance from the people around them. Both exhibit child attitudes that require their mothers.

Şems Hikmet Bey to Ziba and Mr. Higgins to Eliza treat as play dough that will be shaped and they do not need to think about the development of their personality. With these features, they are children who want to play with the play dough they are trying to shape. Because of that, they act like children whose toys are taken away in case of that Ziba and Eliza move away.

Şems Hikmet Bey and Mr. Higgins think people are equal to each other. While Şems Hikmet Bey sees the gypsies as the people who are not separate from the other nations forming the Ottoman Empire, Mr.Higgins emphasizes the equality of people by treating them roughly. Şems Hikmet Bey and Mr. Higgins think that education is the element that determines people's comforts and social dignity.

Şems Hikmet Bey seems unconcerned with social rules but it is noticed that the social pressure exits on his subconscious at the end of the story. By contrast, Mr. Higgins does not feel the pressure created by the social rules with the help of the people around him. Mr. Higgins does not endeavor to

develop Eliza's personality. His only purpose is that Eliza can talk nice. Şems Hikmet Bey does not attempt to develop Ziba's personality. However, Mr. Higgins thinks Eliza will change her social class by correcting her speech and Şems Hikmet Bey plans Ziba will get a more comfortable life by educating her.

Ziba, one of the people of the story named Çingene is alone. Ziba has no mother or father. She has an older brother, a sister and a brother-in-law. But for money, her brother-in-law and sister do not hesitate to give her to Şems Hikmet Bey who they have never known. Eliza is also alone in Pygmalion, too. Liza has a father. But Eliza's father does not mind his daughter to stay at Mr. Higgins' home. Because he will get money from Mr. Higgins.

In Çingene, the beauty of Ziba's voice is an important feature. And also, Ziba's learning ability is at a high level. In Pygmalion, Eliza's musical and learning ability are emphasized. Ziba is willing to be a lady. She can not dare to act independently. She is afraid to make decisions herself. Eliza goes to Mr. Higgins' house in order to get better life conditions consciously. Furthermore, she decides to have speech courses independently.

Ziba does not develop her personality while she is studying in Düriye Hanım's mansion. This is actually what is desired. Those who approve of her change also confirm that she will suppress his personality. Eliza is not required to suppress her personality. On the contrary, she is required to exhibit her anger and joy as she wishes. When Eliza acts like that, her personality was approved by Mr. Higgins.

Ferazende Hanım and Mrs. Higgins are rich and people from the upper class of the society. Both appreciate social values and judgments. Ferazende Hanım tries to keep up with these values. This leads to the tension with his son and to lose her son finally. Mrs. Higgins is flexible at this point. She does not have tension with the people and the people do not keep away from her. Mrs. Higgins is a peaceful port for them. Because of this character of Mrs. Higgins, events happen and problems are solved under her supervision.

Selimcan Hindi and Pickering are related to India. It is said directly by the writer that Selimcan is Indian. However, there is uncertainty over the point that Pickering has been in India for a long time or he is Indian. Because at the beginning of Pygmalion, Mr. Higgins understands he was in India because of his speech. Both are in the foreground of these two literary works with their scientist personalities. A specialty of Selimcan is not mentioned but it is emphasized that he is only "scholarship". It is expressed Pickering is expert in Sanskrit. Selimcan is the mentor of Şems Hikmet Bey. Pickering is Mr. Higgins's supporter. Additionally Ferazende Hanım and Mrs. Higgins are satisfied with their presence.

The self-interest is influential when Düriye Hanım accepts Ziba's education at her mansion. Şems Hikmet Bey promises that he will pay her for staying of Ziba at her mansion. She is happy with this situation. Mrs. Pearce is a major-domo in Mr. Higgins's house. Her family is never mentioned in this theater play. But it can be concluded that Mrs. Pearce needs to work there. Because she keeps working there although Mr. Higgins treats her roughly.